

Reactienota

In deze reactienota wordt een reactie gegeven op de ontvangen bestuurlijke reacties van waterschappen op de voorlopige visietekst van 2 december 2020 en de tijdens de gezamenlijke bijeenkomst van CWE, CWS, WWE en WWS gestelde vragen. Deze reactienota heeft de volgende opbouw:

1. Algemene reactie
2. Inhoudelijke reacties
3. Overige wensen / acties naar aanleiding van ontvangen bestuurlijke reacties.

1. Algemene reactie

Binnen de waterschappen is er brede steun voor het initiatief om als waterschappen gezamenlijk een strategisch kader met streefbeelden te ontwikkelen dat als kader kan worden gebuikt en koers biedt voor een integrale aanpak van de water-landbouw-dossiers de komende jaren en voor bodem- en natuurdossiers daar waar er een relatie ligt met de water-landbouw-dossiers. Ook zorgt het voor het herkennen en kunnen leggen van dwarsverbanden tussen de diverse thema's en dossiers. Verschillende waterschappen geven aan dat de beschreven streefbeelden aansluiten bij de concept-waterbeheerplannen dan wel het waterschap hierbij ondersteunt.

2. Inhoudelijke reacties

Afbakening (1)

In dit document waarin het strategisch kader wordt beschreven, staat de wateropgave in landbouwgebieden centraal en de dossiers die verbonden zijn met dit vraagstuk. Een aantal waterschappen vraagt dit te verbreden naar het stedelijk gebied of ziet dit document als een bouwsteen en roept op ook voor andere onderwerpen een dergelijke visie op te stellen.

Reactie. Het aandeel van de landbouw in de belasting van de waterkwaliteit en het aquatisch ecosysteem, de opgave in landbouwgebieden heeft op gebied van verdroging, vernatting en verzilting, de biodiversiteitsopgave, het bodemvraagstuk met het grote areaal landbouwgrond in Nederland waarbij dossiers met elkaar verweven zijn, rechtvaardigt een kaderdocument gericht op de water-landbouw-dossiers waarbij de relatie met de bodem- en natuurdossiers wordt meegenomen. Naast het kaderdocument op de water-landbouw-dossiers is voor grondwater al een visietraject opgestart en voor de rwzi's start dat binnenkort.

Afbakening (2)

Uit de ontvangen reacties is af te leiden dat de term visie in de titel en het document verkeerde verwachtingen kunnen geven.

Reactie. Het kaderdocument heeft als doel de streefbeelden te beschrijven dat de waterschappen gezamenlijk op een bepaald moment in de toekomst en waar de problematiek speelt, willen bereiken op de water-landbouw-dossiers waarbij de relatie met de bodem- en natuurdossiers wordt meegenomen. Het document heeft niet tot doel en bevat dus ook geen visie hoe we als waterschappen de gewenste streefbeelden willen bereiken, welke partijen daarvoor nodig zijn, welke instrumenten er ingezet worden en wat de rol van het waterschap en de andere partijen waaronder de landbouw daarbij is. Dit alles kan namelijk per dossier verschillen en is ook afhankelijk van de fase waarin het onderwerp zich bevindt. De uitwerking hiervan kan het beste in onderliggende documenten worden uitgewerkt in plaats van in dit

kaderdocument. Denk aan uitwerking in position papers en andere beleidsstukken waarin de strategieën, lobby-trajecten, plannen van aanpak, taken, rollen, in te zetten instrumenten, standpunten en vervolgstappen worden uitgewerkt. Voordeel is ook dat het document langjarig als strategisch kader kan worden gebruikt.

Term “Waterkringlooplandbouw” in o.a. titel

De notitie had in de 1^e versie “waterkringlooplandbouw in 2030” als subtitel. Meerdere waterschappen geven aan dat de term waterkringlooplandbouw in de titel en in het document de lezer op het verkeerde been kan zetten en stellen voor om het document een andere titel te geven.

Reactie. Uit de reacties blijkt dat er lezers zijn die bij het gebruik van de term waterkringlooplandbouw denken aan het sluiten van waterkringlopen of aan natte teelten. Dit terwijl het de bedoeling was om aan te sluiten bij de kringloopvisie met tijdpad van het ministerie van LNV en deze te verbreden met water-aspecten. Met als doel dat landbouwbedrijven in de toekomst in evenwicht zijn met de omgeving waarbij:

- het watermilieu zo min mogelijk wordt belast en waterkringlopen zoveel mogelijk zijn gesloten
- de behoefte en beschikbaarheid aan water met elkaar in balans zijn en
- waterbewust ondernemen inclusief aandacht voor natuur / biodiversiteit op het agrarisch bedrijf en de omgeving integraal onderdeel is van de goede landbouwpraktijk.

Gelet op de ontvangen reacties naar aanleiding van de term visie (zie afbakening (2)) en de reactie die de term waterkringlooplandbouw opwekt, wordt voorgesteld om de titel te veranderen in “Water en Kringlooplandbouw” waarbij in het document ook aandacht wordt besteed aan de relatie met de bodem- en natuurdossiers daar waar er een relatie ligt met de water-landbouw-dossiers.

Abstractieniveau en regionale uitwerking

Veel waterschappen hebben in hun reactie gewezen op de regionale verschillen en aangegeven dat dit regionale uitwerking vraagt. Ook wordt de inbreng van andere partijen gemist.

Reactie. Er is gekozen om een kort en bondig document op te stellen dat langjarig kan worden gebruikt. Een document dat het waterschapstandpunt bevat en als gezamenlijk strategisch kader voor de water-landbouw-dossiers kan fungeren waarbij ook de relatie met de bodem- en natuurdossiers is meegenomen. Een document waarin daar waar de problematiek speelt het gewenste streefbeeld en de huidige situatie op een relatief hoog abstractieniveau wordt beschreven zonder volledigheid te willen nastreven.

Het gekozen abstractieniveau heeft ook te maken met het gegeven dat de problematiek van regio tot regio kan verschillen en niet overal hoeft te spelen. En ook omdat het oppervlakte- en grondwatersysteem van gebied tot gebied kan variëren. Deze nuancering zal in het document worden aangegeven.

De waterschappen kunnen daar waar de problematiek speelt, dit document gebruiken als kader en richting gevend document voor de regionale vertaling en gebied specifieke / gebiedsgerichte uitwerking. Het waterschap kan bij de regionale uitwerking andere partijen betrekken.

2030 als horizon voor het thema waterkwaliteit

Uit de ontvangen reacties blijkt dat een aantal waterschappen het belangrijk vindt om ambitie te tonen maar zich ook afvraagt of de doelstelling voor het thema waterkwaliteit “nagenoeg geen emissies naar water in 2030” niet te ambitieus is.

Reactie. Voor waterkwaliteit is aangesloten bij Visie “Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden” van het ministerie van LNV. Het streven naar minimale emissies van schadelijke stoffen naar de omgeving is een belangrijk doel in deze kringloopvisie van het ministerie om in 2030 kringlooplandbouw te realiseren.

Voor gewasbeschermingsmiddelen is dit uitgewerkt in de "Toekomstvisie gewasbescherming 2030". De Toekomstvisie heeft als ambitie dat de land- en tuinbouw in Nederland in 2030 bestaat uit een duurzame productie van weerbare planten en teeltsystemen waardoor ziekten en plagen veel minder kansen krijgen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zo veel mogelijk kan worden voorkomen. Daar waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, dient dit te gebeuren als geïntegreerde gewasbescherming, nagenoeg zonder emissies of residuen. Wat betreft de doelstelling nagenoeg zonder emissies hebben partijen (Agrodis, Ctgb, Cumela Nederland, Fedecom, IenW, LNV, LTO Nederland, Nefyto, NFO en UvW) in 2019 in het "Pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten" afspraken gemaakt over de acties, maatregelen en tijdpaden die nodig zijn om in 2027 de doelen van de KRW te halen en om in 2030 gewassen te telen nagenoeg zonder emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Het pakket van maatregelen is in 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd. In 2020 is het pakket van maatregelen integraal opgenomen in het "Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030". De Uniecommissie Waterketens en Emissies heeft ingestemd zowel de "Toekomstvisie gewasbescherming 2030" als met het "Pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming 2030".

2030 als horizon voor het thema waterkwantiteit

Verschillende waterschappen wijzen erop dat 2030 als horizon voor de gewenste situatie op het thema waterkwantiteit een te kort tijdpad is voor dossiers op gebied van verdroging, verzilting, vernatting en de inrichting van een toekomstbestendig watersysteem (oppervlaktewater en grondwater) waarbij ook de problematiek van bodemdaling en de veenweideproblematiek moet worden meegenomen.

Reactie. Een terechte constatering. Een tijdpad van 10 jaar is te kort om het gewenste streefbeeld op gebied van verdroging, verzilting, vernatting, bodem en de inrichting van een toekomstbestendig watersysteem te realiseren. Deze dossiers vergen ook vanwege de gebiedspecifieke problematiek en de benodigde aanpassingen in het watersysteem een langere doorlooptijd dan 10 jaar zeker wanneer geanticipeerd wordt op klimaatveranderingen die verder voortzetten en wat leidt tot een steeds groter wordende opgave voor het watersysteem. Door voor het thema waterkwaliteit het tijdpad aan te passen naar het jaar 2050 wordt bovendien aangesloten bij de termijnen uit onder meer het Deltaprogramma zoetwater, Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie en het Klimaatakkoord / onderdeel veenweidegebieden.

Voor het thema waterkwaliteit hoeft het jaartal 2030, zoals hierboven al is aangegeven, niet te worden aangepast. De opgave gaat de komende jaren door de aanpak op het dossier afnemen terwijl voor het thema waterkwantiteit geldt dat door de klimaatveranderingen de opgave toe zal nemen. Dit rechtvaardigt een langere tijdhorizon tot 2050 voor het thema waterkwantiteit.

Sluiten van waterkringlopen in open teelten

Verschillende waterschappen wijzen erop dat het in de open teelten niet mogelijk is om waterkringlopen volledig te sluiten. Op momenten dat regenval niet benut of geborgen kan worden, zullen er verliesposten zijn waar rekening mee moet worden gehouden.

Reactie. In de tekst zal dit worden aangepast in het streven naar een nagenoeg gesloten waterkringlopen en het streven naar nagenoeg geen emissies naar het water.

Rol waterschap

Verschillende waterschappen wijzen erop dat de hoe-vraag inclusief de rol die de waterschappen voor zich zelf zien op de verschillende dossiers en betrokkenheid voor andere partijen niet in het koersdocument is uitgewerkt.

Reactie. Zoals hierboven bij onderdeel afbakening (2) is aangegeven, zal dit niet in dit strategisch kader worden uitgewerkt. Dat zal bij de onderliggende dossiers moeten gebeuren. Daarnaast is bij de paragraaf

“3. Overige wensen / acties naar aanleiding van ontvangen bestuurlijke reacties” een aparte actie opgenomen om een visie op te stellen hoe we als waterschappen onze rol en taak zien op deze dossiers, voor nu en in de toekomst.

Grondwater, verzilting, bodemdaling

In verschillende reacties is erop gewezen dat het bij het thema waterkwantiteit ook gaat om grondwater, verzilting, bodemdaling en dergelijke.

Reactie. De teksten zijn daarop nagelopen en aangevuld.

Natuur en biodiversiteit

De discussie over de invulling van de taakopvatting (zie bij 3. Overige wensen / acties naar aanleiding van ontvangen bestuurlijke reacties) is er ook bij het thema natuur en biodiversiteit. Het thema raakt de wateropgave maar ook de vraag of en in hoeverre waterschappen daarin voor zich zelf een rol zien.

Reactie. Er is voor gekozen om het thema natuur en biodiversiteit op te nemen in het strategisch kader. Het is een thema waar de waterschappen net als voor de bodem geen formele bevoegdheden hebben, maar wel een belang gelet op de wateropgave in landbouwgebieden die in dit strategisch kader centraal staat. Vanuit de wateropgave bezien zijn er win-win-situaties tussen landbouw en natuur mogelijk als beiden met elkaar in verbinding staan. Ook hiervoor geldt dat dit een onderwerp is dat regionale uitwerking behoeft.

De aquatische biodiversiteit valt wat betreft het aquatisch ecosysteem onder het thema waterkwaliteit en is daar mee genomen. De inrichting van het watersysteem valt onder het thema waterkwantiteit.

Overige opmerkingen en reacties

Bovenstaande reacties betreffen de rode draad die af te lezen is in de ontvangen reacties. Daarnaast zijn nog andere opmerkingen en reacties geplaatst. Waar relevant zijn deze reacties verwerkt in bijgevoegd document met de nieuwe titel “Water en Kringlooplandbouw”.

3. Overige wensen / acties naar aanleiding van ontvangen bestuurlijke reacties

Daarnaast zijn er nog wensen / acties te benoemen die voortkomen uit de ontvangen reacties.

Visies voor andere onderwerpen

Zoals hierboven al is opgemerkt bestaat de behoefte aan het opstellen van meerdere visies / strategieën. Onderwerpen die door de waterschappen in genoemd zijn het opstellen van visie voor o.a. stedelijk gebied en voor de rwzi's. Deze laatste wordt al wordt opgepakt evenals de visie voor grondwater.

Visie / strategie op rol en taak waterschap, nu en in de toekomst

Naast onze kerntaken als waterschap opgedragen in de Waterwet zijn er steeds meer onderwerpen die de wateropgave raken en dus een belang maar waar we geen directe bevoegdheden hebben. Uit de reacties is af te lezen dat er behoefte is aan een visie / strategie hoe we als waterschappen onze rol en taak op de water-landbouw-bodem-natuur-dossiers zien, voor nu en in de toekomst.

Uit de reacties is af te lezen dat er behoefte is aan een visie / strategie hoe we als waterschappen onze rol en taak op de water-landbouw-dossiers zien, voor nu en in de toekomst. En dit geldt ook voor de bodem- en natuurdossiers daar waar er een relatie ligt met de water-landbouw-dossiers.

Hoe werkt het strategisch kader door in de lopende dossiers

Er is gevraagd om na te gaan wat dit strategisch kader betekent voor de dossiers die onder de paraplu van het strategisch kader vallen. Het voorstel is om na het vaststellen van dit strategisch kader na te gaan wat de door de waterschappen gewenste streefbeelden voor de lopende dossiers betekent en of dit bijstelling behoeft. Daarbij gaat het om onderwerpen als:

- Wat is rol waterschap
- Wat wordt verwacht van andere partijen waaronder de landbouwsector
- Wat zijn de in te zetten instrumenten
- Hoe wordt de voortgang in beeld gebracht waaronder wat zijn de indicatoren, hoe vindt monitoring plaats en wanneer en wat zijn evaluatiemomenten
- Wat moet landelijk / regionaal / Europees
- Hoe wordt gezorgd voor de integrale aanpak vanwege de samenhang en verwevenheid van de dossiers.

Als dit tot nieuwe inzichten en/of bijstellingen leidt zal dit in de onderliggende dossiers moeten worden meegenomen.